

Arnika – program Toxické látky a odpady
Dělnická 13, 170 00 Praha 7
e-mail: toxik@arnika.org
tel/GSM: 774 406 825
datová schránka: 5u4qg2v

Adresát:
Ing. Libor Hejduk
ředitel Odboru výkonu státní správy VI
Ministerstvo životního prostředí
Resslova 1229/2a 500 02
Hradec Králové
libor.hejduk@mzp.cz
ID datové schránky (MŽP): 9gsaax4

V Praze, 5. 5. 2022

Věc: Vyjádření k záměru Pokračování těžby v lomu Prachovice

Na základě § 6 zákona č. 100/2001 Sb. byla zpracována a zveřejněna dokumentace k záměru Pokračování těžby v lomu Prachovice – dále též jen „dokumentace“. Dle tohoto zákona může každý zaslat své písemné vyjádření ve lhůtě 30 dnů ode dne zveřejnění dokumentace.

Naše připomínky se týkají:

- rozptylové studie
- vlivu na biodiverzitu, rekultivace
- předcházení ekologické újmy
- podzemních a povrchových vod
- variantního řešení

Na základě uvedeného podáváme k dokumentaci následující konkrétní připomínky:

Připomínky k rekultivaci, biodiverzitě a biologické rozmanitosti zpracoval RNDr. Jiří Řehounek.

Rekultivace a biodiverzita

Ponechávat v prostoru lomu po vytěžení deponie zúrodnění schopných zemin, byť bez rozvážení po lomu, nelze v žádném případě považovat za pozitivní vliv na biodiverzitu. Taková místa nepochybně zvětšují heterogenitu stanovišť v lomu, ale snižují naopak rozlohu cenných oligotrofních biotopů, které jsou z ochrannářského pohledu nejčinnější a hostí obvykle řadu ohrožených druhů. Ideální by proto bylo živinami bohaté půdy

Arnika – program Toxické látky a odpady
IČ: 70 94 78 05
DIČ: CZ 70 94 78 05

bankovní účet: 194 326 0339 / 0800
Česká spořitelna, Praha 1

deponovat trvale mimo území lomu. Chápeme, že v tuto chvíli lze deponii těžko přemístit mimo území lomu, jen stěží lze však z této skutečnosti udělat přednost.

Bod 7/ na str. 21 navrhuje doplnit takto: „Všude, kde to bude možné, ponechávat starší a doupné stromy. Pokud bude nutné jejich kácení, zůstanou biologicky cenné části na místě či v jeho okolí, aby vývojová stadia hmyzu mohla dokončit vývoj.

Biologická rozmanitost

Předně je třeba ocenit na české poměry výborně zpracovaný a podrobný biologický průzkum, včetně precizně zpracovaných kompenzačních opatření, která bude při správně provedené realizaci fungovat. Důležité je, aby se všechna navržená opatření propsala jako závazné podmínky do závěrečného stanoviska EIA a dalších rozhodovacích procesů, aby byly vybrány vhodné subjekty pro realizaci kompenzačních opatření a aby tato realizace podléhala odborné kontrole.

Původní rekultivační plán, který počítá s převrstvením vytěžených částí lomu a následným zatravněním travní směsí („podle receptury dodavatele“), je opravdu zastaralý a nevyhovující, jak ostatně konstatují i autoři biologického hodnocení. Jeho realizace by znamenala promrhání potenciálu pro ochranu přírody, včetně mnoha ohrožených druhů, a vznik v krajině běžných společenstev bez ochranné hodnoty.

Aktuální poznatky ekologie obnovy a jejich praktických aplikací v ekologické/přírodě blízké obnově postindustriálních prostorů ukazují, že drtivá většina těžbou narušených území má potenciál obnovit se s využitím přírodních procesů s využitím spontánní sukcese, případně řízené/usměrňované sukcese. Vápencové lomy mají pro tyto procesy přímo ideální podmínky.

Ukončení těžby

V dokumentaci je uvedeno, že „Provedení záměru dává po ukončení těžby předpoklad vzniku nových kvalitních biotopů včetně nového prvku – vodní hladiny. To napomůže rozvoji obojživelníků, plazů a fauny a flóry spojené s vodním prostředím a zvýší tak biodiverzitu území, ovšem jedná se o výhledový stav ve značně časově vzdáleném horizontu.“, k čemuž by došlo, i kdyby zahloubení lomu nebylo provedeno a těžba byla ukončena. Dále by ke snížení nedošlo vůbec, kdyby těžba nebyla v minulosti povolena. Jedná se tudíž spíše o navrácení do původního stavu, než vytvoření nového.

Rozptylová studie

Připomínky k rozptylové studii zpracovala RNDr. Alice Dvorská, Ph.D., 2. 5. 2022, jsou připojeny samostatně v příloze č. 1.

Zdůvodnění navýšení objemu těžby

Zdůvodnění navýšení objemu těžby je v rozporu s dřívějšími poznatky. Již aktuální těžba na otevřených etážích má oproti předchozím sníženou kvalitu tak, že v následujícím zpracovatelském závodu dochází ke zvyšování emisí TOC. Podle BAT 24 pro výrobu cementu by nemělo docházet k tomu, že se používá surovina s vysokým obsahem těkavých organických látek, není tudíž zdůvodněno, proč takovou surovinu dále těžit, především s ohledem na to, že provozovatel (cementárny) sám predikoval zhoršení stavu těžené suroviny obsahem těkavých organických látek (počínaje 7. etáží) a ví, že problém spočívá právě v těžené surovině. **Žádáme o doplnění informací a bilance o (těkavých) organických látkách do dokumentace, protože mají zásadní vliv pro další použití (nejen) v cementárně, dokumentace se o nich nezmiňuje.**

Emise zpracovatelského závodu CEMEX

V dokumentaci je na str. 16 uvedeno, že „Je třeba poznamenat, že cementárna Prachovice snížila v období 2011- 2021 všechny celkové jednotkové emise škodlivých plynů (NO_x, SO_x, TZL, HCl, TOC) o 40 %. Cementárna v poslední době (2 roky) také snížila jednotkové emise CO₂ o 10 % díky realizaci investičních a optimalizačních projektů.“ Celkové emise byly sníženy, ale to se netýká emisí TOC, které už byly navyšovány (oproti BAT) a mají být navýšeny znovu. Jejich emise závisejí právě na kvalitě těžené suroviny, a proto nedává smysl povolovat těžbu další, méně kvalitní suroviny a zvyšovat limit pro TOC, když už v dnešní době dochází k obtěžování místních obyvatel zápachem. **Žádáme o doplnění vlivu obsahu VOC na emise TOC do dokumentace s pohledem do minulosti i výhledově.**

Emise CO₂ z těžby v lomu

V dokumentaci je uvedeno, že „Plán na zvýšení těžby v lomu Prachovice přispěje k dalšímu snížení emisí CO₂ díky optimálnímu využití lomového materiálu“, ale není uveden výpočet. **Žádáme o jeho doplnění.** V příloze je uvedena rovněž nutnost zhodnocení realizace záměru na klima, které v dokumentaci chybí, **žádáme o jeho doplnění.**

Předcházení ekologické újmy

Provozovatelem je ten, kdo provozuje některou z činností uvedenou v [příloze č. 1 k zákonu o ekologické újmě](#). Jeho činnost se musí řídit několika základními principy – prevence, tj. předcházení ekologické újmy, napravení ekologické újmy, pokud se jí předejít nepodaří, a princip „znečišťovatel platí“. Záměru se týká nakládání s těžebním odpadem, vypouštění odpadních vod do vod povrchových nebo podzemních podléhajících povolení podle zvláštního právního předpisu a čerpání znečištěných podzemních vod a jejich následné odvádění do vod povrchových nebo podzemních podléhající povolení podle zvláštního právního předpisu. „*Ekologickou újmu se rozumí a) ekologickou újmu nepříznivá měřitelná změna přírodního zdroje nebo měřitelné zhoršení jeho funkcí, která se může projevit přímo nebo nepřímo; jedná se o změnu na podzemních nebo povrchových vodách včetně přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod⁵⁾, která má závažný nepříznivý účinek na ekologický, chemický nebo množstevní stav vody nebo na její ekologický potenciál, s výjimkou nepříznivých účinků v případech stanovených podle § 23a odst. 4 a 7 vodního zákona⁶⁾*“. Podstatou **principu prevence** je, že provozovatel má povinnost předcházet vzniku ekologické újmy a za tím účelem přijímat **preventivní opatření**. Zákon o ekologické újmě se vztahuje na preventivní opatření přijímaná **v době, kdy provozovatel zjistí bezprostřední hrozbu vzniku škody na životním prostředí**. V takovém případě by měl **omezit, popř. zastavit svou činnost**. O bezprostřední hrozbě vzniku ekologické újmy a přijatých opatřeních musí provozovatel neodkladně informovat příslušný orgán (viz níže). Informovat jej musí i v případě, že jím přijatá preventivní opatření vzniku ekologické újmy nezabránila. Rozšířením lomu (prohloubením) dojde dle dokumentace ke změně na podzemních nebo povrchových vodách, která má závažný nepříznivý účinek **ekologický** (snížení průtoku vody v Bezejmenném potoce povede k omezení biotopů a ke zhoršení kvality vody), **chemický** (v Podolském potoce v důsledku oxidace sulfidů je vyšší koncentrace síranů – je to jeden z ukazatelů vyjadřující stav povrchové vody) i množstevní (průtok v Bezejmenném potoce). Podle dokumentace tak „*Hlavním a v podstatě jediným potenciálním významným negativním vlivem záměru je možnost negativního ovlivnění kvantity podzemních vod ve východní části zástavby Prachovic a snížení průtoku v Bezejmenném přítoku Habřinky a na horním toku Habřinky vlivem změny výměry jeho infiltrační plochy a zvětšení depresního kužele.*“, **což lze považovat za ekologickou újmu, které by provozovatel dle zákona o ekologické újmě měl předejít**.

Podzemní a povrchové vody

Dojde k ovlivnění domovních studí ve východní části Prachovic. Dojde k ještě intenzivnějšímu přetékání části vody z Habřinky v úseku, kde se na západě nejvíce přibližuje k lomu, do lomu. Dojde k likvidaci potoka - „Potok „od Boukalky“, resp. jeho

Arnika – program Toxické látky a odpady
Dělnická 13, 170 00 Praha 7
e-mail: toxik@arnika.org
tel/GSM: 774 406 825
datová schránka: 5u4qg2v

údolí, ve kterém proudí voda převážně skrytě, bude lomem přetnut a jeho střední část prakticky likvidována.“ **Podle směrnice Rady 2000/60/ES mají členské státy zajistit ochranu, zlepšení stavu a obnovu všech útvarů povrchových vod, včetně umělých a silně ovlivněných vodních útvarů**, s cílem dosáhnout dobrého stavu povrchové vody nejpozději do 15 let od data nabytí účinnosti této směrnice, s cílem dosáhnout **dobrého ekologického potenciálu a dobrého chemického stavu povrchové vody. Vymizení potoka není v souladu s výše uvedenou směrnicí.** Žádáme o doplnění toho, jaké jsou aktuální podmínky pro nakládání s důlními vodami a toho, co přesně způsobí „*přetnutí infiltrační oblasti Bezejmenného potoka, jaké to bude mít důsledky?*“ do dokumentace.

Scénář nepokračování v těžbě – variantní řešení

V dokumentaci je uvedeno, že „*V případě neprovedení záměru by došlo k pozitivnímu vývoji zatížení území. Nedošlo by zahloubení těžby, k jejímu pokračování ani k dalšímu provozu zpracovatelského závodu. Nepokračoval by provoz hlukových a emisních zdrojů v území, byl by ukončen provoz celé vápenky (lomu i výroby vápna a cementu). To by vyvolalo potřebu otvírky jiného ložiska bez výrobního a sociálního zázemí, protože těžba a výroba vápence v dané lokalitě ve významné míře zásobuje danou komoditou stavebnictví i zemědělství. V lokalitě by nevznikla vodní plocha, která výhledově může být nalepšením lokálního klimatu a způsobit zvýšení biologické rozmanitosti území.*

Skončilo by zatížení dopravní sítě železniční i silniční dopravou. Ložisko vápence by zůstalo nedotěženo. Absence pracovních příležitostí by vyvolala nutnost migrace obyvatelstva za prací.“ Při procesu EIA má dojít k hodnocení vlivu na životní prostředí, (a lidské zdraví) z výše uvedeného jednoznačně plynou pozitiva při nepokračování těžby – žádné hlukové ani prachové emise, snížilo by se zatížení dopravní sítě a s nimi spojenými emisemi. Hledisko hospodárnosti ložiska nemůže být určujícím pro posuzování vlivů na životní prostředí. **Žádáme o doplnění porovnání z hlediska emisí s variantou ukončení záměru a o zdůvodnění pokračování těžby vápence z hlediska trhu.**

Arnika – program Toxické látky a odpady
IČ: 70 94 78 05
DIČ: CZ 70 94 78 05

bankovní účet: 194 326 0339 / 0800
Česká spořitelna, Praha 1

Závěr

Cementárna CEMEX je závislá na kvalitě suroviny z posuzovaného lomu, v důsledku jeho snižující se kvality s dalšími etážemi (a nárůstu emisí TOC) nedává smysl v těžbě pokračovat. Další pokračování těžby ovlivní podzemní i povrchové vody v okolí lomu, přičemž ty podléhají evropské rámcové směrnici o vodách. V samostatných připomínkách byla vypořádána provedená rozptylová studie. Dále rozšíření lomu nerespektuje princip prevence zákona o ekologické újmě, neřeší obsah (těkavých) organických látek v surovině a nezodpovídá dostatečně otevírání dalších etáží (zejména s ohledem na životní prostředí). **S uvedeným záměrem z výše uvedených důvodů nesouhlasíme.**

S pozdravem za Arniku – program Toxické látky a odpady

RNDr. Jindřich Petřík, vedoucí programu Toxické látky a odpady spolku Arnika

Ing. Nikola Jelínek, odbornice na toxické látky a odpady

Přílohy

Součástí připomínek je příloha č. 1:

Připomínky k dokumentaci záměru „Pokračování těžby v lomu Prachovice“ dle zákona č. 100/2001 Sb. v platném znění

Zpracovala RNDr. Alice Dvorská, Ph.D., 2.5.2022

I. Úvod

Předmětem hodnocení vlivů podle zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí, v platném znění, je záměr „Pokračování těžby v lomu Prachovice“ (dále jen Záměr). Oznamovatelem Záměru je CEMEX Czech Republic, s.r.o. (Laurinova 2800/4, 155 00 Praha 5 – Stodůlky). Zhotovitelem dokumentace (dále jen Dokumentace) je Ing. Pavla Žídková (IČ 616 11 531, Polní 293, 747 62 Mokré Lazce).

Záměr „Pokračování těžby v lomu Prachovice“ je umístěný na území Pardubického kraje, k. ú. Prachovice a Vápenný Podol. Bude realizován uvnitř stávajícího dobývacího prostoru. Stávající objem těžby je 1 200 000 t/rok, v rámci Záměru bude navýšena na 1 700 000 t/rok a dojde k zahloubení o celkem 42 m. Začátek realizace Záměru se předpokládá ihned po ukončení procesu EIA a navazujících řízení. Celkové zásoby v rámci Záměru jsou při maximálním ročním objemu těžby dostačující na dobu cca 21 let (od 1.1.2019). V tomto časovém horizontu bude celý objem zahloubení vytěžen, poté budou ještě po dobu cca 3 let probíhat rekultivační práce.

II. Dokumentace

Dokumentace k Záměru byla zpracovaná v březnu 2022. Lze k ní vznést následující připomínky:

- a) Kapitola B.I.4 dokumentace řeší možnost kumulace Záměru s jinými záměry. Na str. 20 dokumentace se píše, že „na záměr těžby navazuje provoz zpracování vápence v Cementárně Prachovice (...) Vzhledem k tomu, že kapacita zpracování vápence je pro plánované vytěžené množství dostatečná a zůstane beze změny, je tento závod považován za součást imisního (...) pozadí a nadále je v této dokumentaci posuzována pouze vlastní hornická činnost.“ S touto argumentací nelze souhlasit, kapacita zpracování vápence není jediným rozhodujícím kritériem. Z důvodu aktuální situace v lomu, kdy byla zahájena těžba lomové suroviny z nových těžebních míst na 5. a 6. etáži a ze kterých pochází aktuálně zvýšená koncentrace TOC na kontinuálním emisním měření rotační pece na výduchu č. 119, podal provozovatel cementárny v Prachovicích v únoru 2022 žádost o změnu integrovaného povolení. Jejím předmětem je navýšení specifického emisního limitu ukazatele TOC ze současných 40 mg/m³ na 80 mg/m³.^{1,2} Lze se tedy oprávněně domnívat, že pokračování těžby v lomu bude mít přímý vliv na změnu (nárůst) výše emisí TOC z cementárny. O souvislosti mezi emisemi TOC, resp. VOC³ z výroby cementu a obsahem organických látek ve vápenci hovoří i referenční dokument o nejlepších dostupných technikách pro průmyslová odvětví výroby cementu, vápna a oxidu hořečnatého: „Pokud vstupní surovina (vápenc) obsahuje organické látky do výše 0,1 %, může docházet k emisím VOC kontinuálně.“⁴ Proto je mj. potřeba, aby byl v Dokumentaci uveden obsah organických látek ve vstupní surovině⁵ z nově těžebních etáží a predikován jeho vliv na výši emisí TOC z cementárny po rozšíření těžby v lomu. O nutnosti kumulativního hodnocení hovoří na str. 5 i Metodický pokyn MŽP, Odboru ochrany ovzduší, pro vypracování rozptylových studií podle § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší, když požaduje uvedení informací o emisích a výdusích „jak z posuzovaného zdroje, tak i emise, které jsou vypouštěny z technologicky propojených či navazujících záměrů (i jiných provozovatelů), pokud jsou situovány v bezprostředním sousedství posuzovaného záměru. Jedná se např. o provozy/zdroje, kde konečný produkt jednoho

¹ Vejr M. Rozptylová studie. Cemex Czech Republic, s.r.o. Rotační pec na výrobu slinku, navýšení limitu TOC pro výduch č. 119 rotační pece. Listopad 2021.

² CEMEX Czech Republic, s.r.o. Žádost o změnu integrovaného povolení, 10. 2. 2022. [https://ippc.mzp.cz/ippc/ippc.nsf/\\$pid/MZPPHPDMKN3](https://ippc.mzp.cz/ippc/ippc.nsf/$pid/MZPPHPDMKN3).

³ Emise těkavých organických látek (VOC) se typicky měří jako celkový organický uhlík (TOC)

⁴ Joint Reserach Centre. Referenční dokument o nejlepších dostupných technikách. Průmyslová odvětví výroby cementu, vápna a oxidu hořečnatého. Luxembourg, Evropská komise, květen 2010.

⁵ Na str. 25 Dokumentace se pouze píše, že „chemické složení plánovaného těžebního postupu je velice blízké průměru celého ložiska v době výpočtu zásob a chemické složení plánovaných těžebních postupů je rovněž podobné dlouhodobému průměru chemismu těžené suroviny.“ Obecná informace o podobnosti průměrnému chemismu neříká nic o konkrétním složení těžené suroviny z jednotlivých etáží. Průměrná hodnota v sobě může zahrnovat široký rozsah konkrétních hodnot.

stacionárního zdroje (palivo, polotovary, surovina, apod.) je vstupem druhého nebo o emise z dopravy výrobků, odpadů, surovin.“

Problematika emisí TOC z cementárny, která příčinně souvisí s měnící se kvalitou vápence těženého v lomu Prachovice, je spojená s problémem zápachu, na který již několik let upozorňují obyvatelé okolí cementárny. Není tedy pravdivé tvrzení na str. 16 dokumentace, že „pokud jde o připomínky týkající se zápachu z prachovické cementárny, je třeba zdůraznit, že mezi lomem a vznikajícím zápachem není žádná souvislost.“ Rovněž problematické je tvrzení „že cementárna Prachovice snížila v období 2011- 2021 všechny celkové jednotkové emise škodlivých plynů (NO_x, SO_x, TZL, HCl, TOC) o 40 %“ (str. 16 dokumentace). Emise NO_x, SO_x a TZL nejsou v kontextu cementárny z hlediska obtěžování zápachem stěžejní. V roce 2021 ovšem došlo ke zvýšení koncentrace TOC na kontinuálním emisním měření rotační pece na výduchu č. 119. V denních průměrech je koncentrace téměř na povoleném limitu 40 mg/m³ a některé půlhodinové hodnoty dokonce limit přesahují.⁶

Taktéž problematická je informace, že „v zařízení proběhlo několik kontrol správních úřadů, nebylo však potvrzeno, že by pachové látky pocházely z provozu cementárny“ (str. 16 dokumentace). Problematikou zápachu se zabývá odborný posudek ČHMÚ, který vznikl na vyžádání MŽP. Posudek vychází ze seznamu 48 stížností z 12 sídelních jednotek z období od 2. září 2019 do 15. dubna 2021 a výsledků terénních sledování zápachu z cementárny Prachovice provedených ČIŽP v listopadu 2019 a během roku 2021. Posudek ČHMÚ došel k závěru, že z porovnání výsledků terénních šetření ČIŽP a rozptylového modelu vyplynulo, že až na vysvětlitelné výjimečné případy opravdu mohla být cementárna Prachovice zdrojem zápachu. Výsledky modelového hodnocení jsou v dobrém souladu s monitoringem ČIŽP. Porovnání stížností obyvatel, rozptylového modelování a zpětných trajektorií vedlo k poznatku, že v 66 % epizod pravděpodobně nebo téměř jistě nelze vyloučit možný vliv cementárny, ve 24 % je vliv cementárny méně pravděpodobný a pouze v 10 % je vliv cementárny téměř jistě vyloučen.⁷

K problematice zápachu je důležité uvést, že na pachové látky je třeba nahlížet odlišně než na ostatní obvykle měřené a posuzované látky znečišťující ovzduší. To platí zejména pro kontext různých řízení včetně posuzování vlivu na životní prostředí. Pachové látky jsou postižitelné při velice nízkých koncentracích a oproti v rozptylových studiích obvykle řešeným znečišťujícím látkám jako jsou pevné částice, oxidy síry a dusíku nebo benzo(a)pyren vykazují specifické chování. Intenzita vjemu pachové látky je určena špičkovými (téměř okamžitými) hodnotami koncentrace, nikoliv průměrnou hodnotou. Úvahy založené na průměrné koncentraci vedou k podcenění účinků koncentrací pachových látek. Specifika chování pachových

⁶ Vejr M. Rozptylová studie. Cemex Czech Republic, s.r.o. Rotační pec na výrobu slínku, navýšení limitu TOC pro výduch č. 119 rotační pece. Listopad 2021.

⁷ Vlček O., Hrdlička P., Beshir P., Volná V. Posudek možného obtěžování zápachem z cementárny Prachovice od září 2019 do srpna 2021. ČHMÚ, 27. říjen 2021.

látek⁸ však běžně nebývají v rozptylových studiích zohledňována a výpočty jsou velmi často provedené chybným způsobem. To je bohužel i případ rozptylové studie, která je součástí aktuální žádosti o změnu integrovaného povolení⁹, jejímž předmětem je navýšení specifického emisního limitu cementárny Prachovice u ukazatele TOC ze současných 40 mg/m³ na 80 mg/m³. Je třeba zdůraznit, že pachová problematika musí být zejména v odborných podkladech posuzována specialistou na pachové látky. Tato skutečnost bohužel velmi často nebývá v odborných podkladech zohledňována a fakticky je tak znemožňováno popsání a prokázání problémů se zápachem. Tento zásadní nedostatek by měl být napraven v rámci kumulativního hodnocení vlivů Záměru s vlivy cementárny Prachovice v této Dokumentaci.

- b) Na str. 21 Dokumentace se vysvětluje, že: „není předkládána (...) jiná varianta s nižším objemem těžby, neboť taková varianta by byla samoučelná. Z hlediska objemu dopravy po silnicích by nedošlo ke změně (...) Jediným rozdílem by bylo zcela zanedbatelné snížení imisních koncentrací prachu.“ V Dokumentaci ani rozptylové studii však toto snížení imisí prachu není kvantifikováno, a proto tvrzení o jeho zanedbatelnosti lze považovat za nepodložené.
- c) „Plán na zvýšení těžby v lomu Prachovice přispěje k dalšímu snížení emisí CO₂ díky optimálnímu využití lomového materiálu“ (str. 16 Dokumentace). Toto tvrzení je třeba doložit výpočtem. Celkově lze konstatovat, že vlivy na klima jsou vyhodnocené velmi nedostatečně. Ministerstvo životního prostředí vydalo v říjnu 2017 pod č. j. MZP/2017/710/1985 Metodický výklad k aplikaci vybraných nových pojmů a požadavků zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí), ve znění pozdějších předpisů a zejména ve znění zákona č. 326/2017 Sb. Podle tohoto metodického výkladu je třeba zhodnotit vliv Záměru na klima.

III. Rozptylová studie

⁸ Keder J. Rozptylové studie pro pachové látky. [Online] ČHMÚ, 18-20. 11. 2008. <http://docplayer.cz/12441732-Rozptylove-studie-pro-pachove-latky-josef-keder-cesky-hydrometeorologicky-ustav.html>.

⁹ Vejr M. Rozptylová studie. Cemex Czech Republic, s.r.o. Rotační pec na výrobu slinku, navýšení limitu TOC pro výdych č. 119 rotační pece. Listopad 2021

Rozptylová studie (dále RS) pro posuzovaný Záměr byla provedena modelem SYMOS'97, který je ve vyhlášce č. 330/2012 Sb. uveden jako jedna z referenčních metod pro imisní modelování. RS byla zpracována v prosinci 2019 a je tedy neaktuální. RS pro proces posuzování vlivu na životní prostředí by měla být zpracována dle Metodického pokynu MŽP, Odboru ochrany ovzduší, pro vypracování rozptylových studií podle § 32 odst. 1 písm. e) zákona č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší (dále MP RS).¹⁰ Tento pokyn v podrobné míře popisuje požadavky na náležitosti RS, což v konečném důsledku zvyšuje její kvalitu a transparentnost.

Zadání RS je na str. 3 popsáno takto: „Rozptylová studie se zabývá těžbou v lomu - primární rozpojování (clonové odstřely velkého rozsahu) a sekundární rozpojování (pásové hydraulické kladivo), nakládáním suroviny kolovými nakládači se lžící o objemu 8 m³, včetně dopravy natěžené suroviny dempry s nosností 50 t a vykládkou suroviny v drtírně, která je umístěna v hale. Na základě výše uvedeného je rozptylová studie zpracována pro nejbližší okolí lomu Prachovice, pro nejnepříznivější stav emisního zatížení při těžbě, nakládce, dopravě a vykládce suroviny, a to pro stavy:

- Stávající stav: do výpočtu je zahrnuta těžba 1 200 000 t/rok suroviny, nakládka, silniční doprava v lomu a vykládka suroviny v drtírně, dále sekundární prašnost způsobená pohybem vozidel po lomu.
- Nový stav: do výpočtu je zahrnuta těžba 1 700 000 t/rok suroviny, nakládka, silniční doprava v lomu a vykládka suroviny v drtírně, dále sekundární prašnost způsobená pohybem vozidel po lomu.“

K RS je třeba vznést následující připomínky:

- a) Na str. 28 Dokumentace se píše, že: „v období záměru bude potřeba uložit na deponii cca 338 500 m³ skrývky (...) Výklizové břídlíce budou drceny na mobilním zařízení. Podrcený materiál bude přechodně uskladňován na etážích (...) Protože směrem do hloubky bude přibývat výklizových břídlíc, bude v budoucnu na desáté etáži zřízena vnitřní výsypka pro případ, že nebude prodán celý plánovaný objem výklizového

¹⁰ Viz vnitřní sdělení MŽP, Odboru ochrany ovzduší, k zahájení zjišťovacího řízení k záměru „Pokračování v hornické činnosti – I. etapa Doly Bílina 2019-2035“, ze dne 26.1.2017. Dostupné na https://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP471

materiálu.“ V RS nejsou započítané emise z drcení výklizových břídlíc na mobilním zařízení, ačkoli přímo souvisí s těžební činností a dále emise z deponie skrývky a vnitřní výsyvky.

- d) *„Na úpravně v provozovně cementárny Prachovice budou zpracovávány veškeré těžené suroviny mimo výklizových břídlíc. Úpravna suroviny leží mimo DP Prachovice a není součástí POPD ani tohoto záměru (...) Pro úpravu jsou využívány dva drtiče typu OKD pro cementářskou surovinu a čelistový drtič pro vápence určené k výrobě vápna. Podrcený materiál je pasem dopravován do předhomogenizační skládky, odkud je pak odebírán k dalšímu zpracování pro výpal slinku. Vysokoprocentní vápence jsou po podrcení ještě tříděny“* (str. 31 Dokumentace). Jedná se o činnosti produkující významné emise TZL. Tyto emise, a tedy imisní příspěvek stacionární úpravnické linky by měl být do RS zahrnutý, protože podle MP RS je třeba uvést podkladové údaje o emisích *„jak z posuzovaného zdroje, tak i emise, které jsou vypouštěny z technologicky propojených či navazujících záměrů (i jiných provozovatelů), pokud jsou situovány v bezprostředním sousedství posuzovaného záměru. Jedná se např. o provozy/zdroje, kde konečný produkt jednoho stacionárního zdroje (palivo, polotovár, surovina, apod.) je vstupem druhého nebo o emise z dopravy výrobků, odpadů, surovin.“*
- c) Na str. 21 Dokumentace se informuje, že: *„v prostoru lomu se nachází objekt bývalé drtírny písku, vodojem a betonárna. Tyto objekty již dlouhodobě nejsou využívány k těžbě a ani úpravě suroviny a výhledově se předpokládá jejich demolice před vydobytím zásob, cca v průběhu 8-10 let.“* K demolicím má tedy dojít během trvání Záměru, a proto by měly být zahrnuté do rozptylového výpočtu.
- d) Podle MP RS (str. 3-4) má být podrobné modelování provedeno pro *„vybrané relevantní látky, které mohou být vypouštěny do ovzduší v rámci realizace, provozu nebo během případné rekultivace hodnoceného záměru.“* V Dokumentaci Záměru *„jsou doplněny teze Plánu sanace a rekultivace, který bude součástí Plánu otvírky a přípravy dobývání“* (str. 15 Dokumentace). Podoba rekultivace je tedy známa a je třeba ji zahrnout do rozptylového výpočtu, a to včetně např. demolice a rekultivace deponie.
- e) *„Hlavním důvodem zvýšení těžby vápence je (...) zjednodušeně řečeno úprava skladby vyráběných cementů“* (str. 7 Dokumentace). Z důvodů vysvětlených v bodě II.a by RS měla popsat změnu emisí z výroby cementů s upravenou skladbou a vliv této změny na imisní situaci širšího okolí lomu a cementárny.

- f) V kapitole 2 (Použitá metodika výpočtu) RS (ani v kapitolách D.V a D.VI Dokumentace) nejsou uvedeny některé významné limity použité metodiky, např. nemožnost aplikace Gaussovských modelů na situace inverzí a bezvětrí. Neuvedení omezení a nedostatků modelu neumožňuje kritické posouzení výsledků RS.
- g) „Pro hodnocení nejbližších míst obytné zástavby byly vybrány domy v obci Prachovice, ul. Nádražní 4 a ul. Tovární 312 a v obci Vápenný Podol dům č.p. 7 a č.p. 135, kde jsou a dále budou při provozu lomu dosahovány nejvyšší imisní koncentrace v obytné zástavbě“ (str. 6 RS). Nejsou však zvoleny další specifické výpočtové body tak, aby byly vyhodnoceny největší dopady zdroje na citlivé skupiny obyvatel dle MP RS. Jedná se o vzdělávací a zdravotnická zařízení. Příkladem je ZŠ v Prachovicích, která se nachází v části obce s lomem sousedící.
- h) Na str. 8 RS se píše: „Pro výpočet vytěžitelných zásob v rozsahu POPD byla rozhodujícím parametrem maximální roční výše těžby, kterou organizace stanovila na 1,7 mil. tun. Uvedená hodnota odpovídá hrubé těžbě a jsou do ní započítány všechny typy suroviny podle podmínek využitelnosti včetně výklizu. Naopak do ní nejsou zahrnuty skrývky.“ Není jasné, zda je do výpočtu emisí zahrnutá skrývka, neboť v popisu výpočtu emisí pro nový stav se píše o hodnotě 1,7 mil. tun (str. 10 RS).
- i) Na str. 9 RS se píše, že „při stávající těžbě 1 200 000 tun/rok to je cca 40 clonových odstřelů/rok a při nové těžbě 1 700 000 t/rok to je cca 55 clonových odstřelů/rok, tím se při jednom odstřelu dostane do ovzduší cca 14,7 kg prachových částic.“ Záměr tedy povede k cca 1 clonovému odstřelu týdně. Clonové odstřely však nejsou zahrnuté do výpočtu imisní zátěže, neboť „působení této prašnosti je krátkodobé.“ Vzhledem k tomu, že clonové odstřely budou hojné, a navíc k nim bude docházet v části lomu, která je nejbližší obytné zástavbě Prachovic a v níž se nachází i vzdělávací zařízení (viz bod III.g), je nutné provést rozptylový výpočet a zjistit, do jaké vzdálenosti budou tyto významné a časté emise prachu zasahovat.
- j) „Pro výpočet emisí sekundární prašnosti PM10 a PM2,5 z pojezdu vozidel v prostoru lomu jsou použity výpočetní vztahy dle US EPA - Metodika EPA 42“ (str. 10 RS). Aplikace této metodiky přináší poměrně závažné problémy, spojené se stanovením vstupní veličiny sL (silt loading), definované jako množství částic menších než 75 µm usazených na povrchu vozovky. Jedná se o veličinu, která velmi významně ovlivňuje výslednou emisi. Z toho důvodu je třeba pro výpočet resuspenze použít aktuální Metodiku pro výpočet emisí částic pocházejících z resuspenze ze silniční dopravy (Centrum environmentálních studií Cenest, Praha, prosinec 2015), která je certifikovaná MŽP a metodiku EPA modifikuje.¹¹

¹¹ Viz str. 103 Věstníku Ministerstva životního prostředí z listopadu 2018, částka 8, č. j. MZP/2018/130/847

- k) Na str. 11 RS má být popsán výpočet emisí z dopravy. V tabulce jsou však uvedeny pouze emisní faktory pro silniční dopravu a zcela chybí údaje o emisní bilanci, které požaduje MP RS. Není uvedena intenzita dopravy, případně spotřeba pohonných hmot. Ta se pro obě varianty výpočtu liší, neboť „*množství nafty pro provoz vlastních vozidel a mechanismů v areálu lomu se mírně zvýší s prodloužením dopravních cest (předpoklad 10%) a se zvýšením přepravovaného objemu vytěžené suroviny do úpravny a do zpracovatelského procesu*“ (str. 49 Dokumentace). Rozdělení vozidel do kategorií EURO, zdá se, vychází z obecných předpokladů pro veřejnou silniční komunikaci po roce 2025. Dá se ale očekávat, že situace v lomu je specifická a zastoupení kategorií EURO se bude lišit. Dále nejsou uvedeny některé důležité hodnoty vstupních parametrů modelu MEFA (plynulost provozu, vytíženost nákladních vozidel, sklon komunikací), který byl použitý pro výpočet emisí z automobilové dopravy.
- l) Kapitola 3.3. RS obsahuje informace o meteorologických údajích použitých pro rozptylový výpočet. Není uvedeno, pro které roky byla větrná růžice spočítaná. MP RS doporučuje použití meteorologických dat průměrovaných za posledních 5 let pro vyloučení velkých výkyvů meteorologických změn. Dále je podle MP RS třeba uvést souřadnice větrné růžice a způsob jejího výpočtu.
- m) Z excelových souborů přiložených k RS vyplývá, že rozptylový výpočet byl proveden pro body v pravidelné výpočtové síti ve výšce 2 m nad terénem. Výpočet je ale třeba provést ve výšce 1,5 m nad povrchem, protože se jedná o respirační výšku člověka. U specifických výpočtových bodů (nejbližší obytná zástavba) není v kapitole 3.4 RS jejich výška uvedena (obvykle se liší od pravidelné výpočtové sítě).

IV. Závěr

Zpracování dokumentace je nedostatečné, např. prakticky chybí vyhodnocení vlivů Záměru na klima. Z důvodu přímé příčinné souvislosti je třeba kumulativně posoudit vliv pokračování těžby v lomu Prachovice společně s emisemi z výroby v cementárně v Prachovicích, a to zejména u emisí TOC. Vliv těchto emisí na zápach v okolí cementárny musí v řádné pachové studii zhodnotit specializovaná odborná osoba, která správně zohlední specifika této problematiky.

Arnika – program Toxické látky a odpady
Dělnická 13, 170 00 Praha 7
e-mail: toxik@arnika.org
tel/GSM: 774 406 825
datová schránka: 5u4qg2v

Rozptylová studie nebyla zpracována pro nejnepříznivější stav emisního zatížení, jak je v ní tvrzeno. Důvodem je, že do výpočtu nebyly zahrnuté některé činnosti produkující významné emise znečišťujících látek (clonové odstřely, demolice nevyužívaných objektů, drcení výklizových břídlíc atd.). Je třeba zohlednit i emise znečišťujících látek, které do ovzduší vstupují z technologicky propojených či navazujících záměrů (např. stacionární úpravnická linka) a do rozptylového výpočtu tedy kumulativně zahrnout i jejich imisní příspěvek. Jelikož je známa podoba rekultivace lomu, měla by i tato činnost být v rozptylovém výpočtu pokrytá. Rozptylová studie nerespektuje některé požadavky příslušného metodického pokynu MŽP a je proto místy netransparentní.

Arnika – program Toxické látky a odpady
IČ: 70 94 78 05
DIČ: CZ 70 94 78 05

bankovní účet: 194 326 0339 / 0800
Česká spořitelna, Praha 1